

มาตรการการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้*

Measures of Payment for Forest Ecosystem Administration

ธัญยากรณ์ ศรีเกษตรินทร์

Tanyakorn Sornkasatrin

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

Assumption University, Thailand.

Email: Tanyakorn_Nam@hotmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการหรือเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การใช้ประโยชน์ในลักษณะนี้ถือเป็นการทำลายความสมดุลและลดทอนขีดความสามารถในการทำหน้าที่ของระบบนิเวศ จนหลายพื้นที่ไม่สามารถฟื้นฟูระบบให้กลับมาได้ เช่นเดิมส่งผลต่อความสูญเสียต่อสภาพแวดล้อมและสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก จึงสมควรมีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศ ซึ่งหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มคนที่ดูแลรักษาระบบนิเวศควรจะได้รับค่าตอบแทนเพื่อแลกกับประโยชน์ที่ได้รับจากระบบนิเวศป่าไม้ ดังนั้นจึงต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าระบบนิเวศป่าไม้จะได้รับการปกป้องและกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บค่าใช้จ่ายประโยชน์จากระบบนิเวศป่าไม้ ในอัตราการชำระค่าตอบแทนอย่างไร รวมถึงมาตรการในการจัดสรรค่าบริการเพื่อบำรุงระบบนิเวศป่าไม้ถึงกรณีที่เมื่อจัดเก็บค่าใช้จ่ายประโยชน์ระบบนิเวศป่าไม้แล้วจะต้องนำไปจัดสรรให้กับฝ่ายใดบ้าง ทั้งนี้ต้องคำนึงการปกป้องดูแลระบบนิเวศป่าไม้ พร้อมกับต้องพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพิทักษ์ป่าไม้และดูแลระบบนิเวศป่าไม้ของประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ : มาตรการจ่ายค่าตอบแทน; บริหารจัดการ; ระบบนิเวศป่าไม้

*Received June 27, 2019; Revised June 4, 2019; Accepted October 19, 2019.

Abstract

Forest resources which is the natural resources are being used to meet the demands or the goal of economic in nowadays. It leads to the deterioration of natural resources and environment. This type of used assumes to destroy the balance and decreases abilities of ecosystem's functions. Many areas are not able to restore the system back to normal which affects to the damage of environment and highly loss in economic. Therefore, it should have the particular laws associated with Payment for Ecosystem Services or PES. In other words, the individuals or the foresters will earn the money for the benefits of forest ecosystem. Because there is not enough funding to effectively administrate the forest ecosystem, thus, the payment will be used to restore the damage of the forest ecosystem.

Hence, it needs to study the measures of international laws so as to lead to the solutions or improved relevant laws. This is to ensure that the forest ecosystem will be prevented and determined the criteria for the payment for ecosystem service from forest ecosystem and how payment rate works. Also, the measures are to manage the service fee to enrich the forest ecosystem. In case of already collecting the service fee from the benefits of forest ecosystem, then which sections will be allocated. However, it must be considered on the forest ecosystem prevention with the development of living in surrounding communities which have been involved in reserving the forest and continuously taking care of forest ecosystem in Thailand.

Keywords: measure; PES; administration; forest ecosystem.

บทนำ

ระบบนิเวศป่าไม้ (Forest Ecosystems) หมายถึง สังคมของพืชและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในพื้นที่ป่าหนึ่งๆ ที่มีการตอบซึ่งกันและกันต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีการไหลเวียนของแร่ธาตุด้วย นอกจากนี้ระบบนิเวศป่าไม้เป็นระบบนิเวศธรรมชาติที่มีองค์ประกอบของส่วนที่ไม่มีชีวิตและส่วนที่มีชีวิต ที่ต่างก็อาศัยซึ่งกันและกันเพื่อการดำรงชีวิตที่ตีย่างยั่งยืน เพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในระบบ หากมนุษย์เข้าไปใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศป่าไม้จะต้องเข้าใจความสมดุลของระบบนิเวศ เมื่อมีการใช้ประโยชน์โดยเรียนรู้จากความเป็นไปของธรรมชาติแล้ว มนุษย์กับธรรมชาติจะต้องอยู่ด้วยกันอย่างมีความสมดุล การที่มนุษย์จะอยู่กับธรรมชาติได้อย่างมีความสุขและเกิดสมดุลธรรมชาติได้นั้น มนุษย์จะต้องเรียนรู้เรื่องธรรมชาติให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มนุษย์มีชีวิตผูกพันอย่างมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและอนาคตสืบไปนั้น คือ ทรัพยากรป่าไม้นั้นหมายถึง ทุกคนจะต้องเข้าใจอย่างลุ่มลึกในระบบนิเวศป่าไม้ จึงจะอยู่กับธรรมชาติได้อย่างมีความสุข

สำหรับประเทศไทยจากการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ล่าสุด พบว่าพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยเหลือเพียง 102,120,417.98 ไร่ หรือร้อยละ 31.57 ของพื้นที่ประเทศไทยเท่านั้น ในการดูแลป่าไม้ของประเทศไทยถูกจัดสรรและแบ่งการดูแลไว้หลายประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ ซึ่งครอบคลุมทั้งอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติการดูแลรักษาป่าอนุรักษ์ดังกล่าวนี้จะมีเงินสนับสนุน 2 แหล่งหลักคือ 1) งบประมาณจากรัฐที่ต้องนำไปจ่ายเป็นค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ และ2)รายได้นอกงบประมาณ เช่น รายได้จากการท่องเที่ยว และเงินช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นค่าดูแลรักษาพื้นที่ รวมถึงเครื่องมือ อุปกรณ์ อีกทั้งการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว

การจัดเก็บและใช้จ่ายเงินรายได้เพื่อบำรุงอุทยานแห่งชาตินั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 23 หรือค่าเปรียบเทียบปรับสำหรับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 28 และตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชว่าด้วยการเก็บ การรักษา การใช้ จ่ายเงินเพื่อบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ส่วนรายได้อื่นๆ เป็นการจัดเก็บโดยมีระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติว่าด้วยการอนุญาตให้เข้าไปดำเนินกิจการท่องเที่ยวและพักอาศัย ในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เช่น ค่าธรรมเนียมการเข้าไปล่าทำ

ภาพยนตร์ในอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ส่วนหนึ่งของรายได้นั้นมาจากการท่องเที่ยว รวมถึงค่าบริการจัดการนักท่องเที่ยว หรือการใช้พื้นที่ป่าการได้รับประโยชน์จากพื้นที่ป่า หรือการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าอันเกิดเอกชนหรือขององค์กรอื่นที่ยังได้รับประโยชน์จากพื้นที่ป่า (ปริญญารัตน์ เลียงเจริญ, 2561: เว็บไซต์) จะเห็นได้ว่าเงินสนับสนุน 2 แหล่งทั้งงบประมาณจากรัฐที่ต้องนำไปจ่ายเป็นค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ และเงินรายได้นอกระบบงบประมาณ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นไม่ปรากฏเกี่ยวกับรายได้ที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ส่วนของเอกชนหรือขององค์กรอื่นแต่อย่างใด ในขณะที่ในทางปฏิบัติพบว่า ผลกระทบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ป่าแต่ขาดการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบย่อมส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การใช้ประโยชน์ในลักษณะนี้ถือเป็นการทำลายความสมดุลและลดทอนขีดความสามารถในการทำหน้าที่ของระบบนิเวศ จนหลายพื้นที่ไม่สามารถฟื้นฟูระบบให้กลับมาทำหน้าที่ได้เช่นเดิม ส่งผลต่อความสูญเสียต่อสภาพแวดล้อมและสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก รวมไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อคนในชุมชนที่จะต้องได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ดังนั้นจึงจำเป็นที่รัฐต้องมีการจัดเก็บค่าใช้จ่ายประโยชน์จากระบบนิเวศป่าไม้ เพื่อนำมาเป็นรายได้ในการดูแลระบบนิเวศป่าไม้ อันเป็นการตอบแทนการใช้ประโยชน์ และเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าระบบนิเวศป่าไม้จะได้รับการปกป้องและจัดการที่ได้ไปขณะเดียวกัน จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บค่าใช้จ่ายประโยชน์จากระบบนิเวศป่าไม้นั้นควรจะกำหนดอย่างไร และจัดเก็บกับผู้ใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศป่าไม้อย่างไร ในอัตราการชำระค่าตอบแทนอย่างไร ในประเด็นต่อมาเมื่อได้มีการวางหลักเกณฑ์การจัดเก็บแล้วยังมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงมาตรการในการจัดสรรค่าบริการเพื่อบำรุงระบบนิเวศป่าไม้ถึงกรณีที่เกิดการจัดเก็บค่าใช้จ่ายประโยชน์จากระบบนิเวศป่าไม้แล้วจะต้องนำไปจัดสรรให้กับฝ่ายใดบ้าง ทั้งนี้ต้องคำนึงการปกป้องดูแลระบบนิเวศป่าไม้ พร้อมทั้งต้องพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพิทักษ์ป่าไม้และดูแลระบบนิเวศเป็นหลัก

แนวคิดในการจัดเก็บค่าตอบแทนการบริการระบบนิเวศ

แนวคิดด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีแนวคิดพื้นฐานในการคุ้มครองอยู่ 2 ยุค ยุคเดิมให้ความสำคัญต่อมนุษย์ ซึ่งเรียกกันว่าแนวคิด Anthropocentric กับแนวคิดในปัจจุบันที่มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ว่ามนุษย์เป็นเพียงหนึ่งในระบบนิเวศซึ่ง

เรียกว่า Eco-centric ซึ่งแนวคิดที่เห็นว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม (Eco-centric Approach) ถือว่าระบบนิเวศเป็นศูนย์กลาง มนุษย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ เช่นเดียวกับพืช สัตว์และสิ่งอื่นๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นสิ่งแวดล้อมเท่านั้น มนุษย์ไม่มีอำนาจเด็ดขาดที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เพียงฝ่ายเดียว มนุษย์ไม่มีอำนาจที่จะกำหนดว่าสิ่งแวดล้อมใดควรจะคงอยู่หรือถูกทำลายตามอำเภอใจของมนุษย์ และที่สำคัญที่สุดคือมนุษย์ไม่มีสิทธิที่จะทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อสนองประโยชน์ของตนเอง ตรงกันข้ามมนุษย์มีหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมไว้ตลอดเวลาเพื่อให้สิ่งแวดล้อมยังคงมีอยู่ต่อไปเพื่อประโยชน์ของสิ่งแวดล้อมในอนาคต (จุมพต สายสุนทร, 2550)

แนวคิดในการจัดเก็บค่าตอบแทนการบริการระบบนิเวศ การจ่ายค่าตอบแทนการบริการของระบบนิเวศเป็นการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศเพื่อให้คงไว้ซึ่งการให้บริการของระบบนิเวศที่เป็นประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ และเพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมจากการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศ ให้กับประชาชนหรือชุมชนที่ดูแลอนุรักษ์ระบบนิเวศนั้นๆ รวมทั้งจะช่วยสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศอีกทางหนึ่ง

แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการประเมินมูลค่าความเสียหายภายใต้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ จะขึ้นอยู่กับพฤติกรรม การบริโภคและกลไกของอุปสงค์อุปทานในสินค้าและบริการ ด้วยการคิดคำนวณต้นทุนหรือมูลค่าของความเสียหายอย่างเหมาะสมเต็มความเสียหาย การประเมินมูลค่าความเสียหายสิ่งแวดล้อมภายใต้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ หยาง อี้เจ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในทางประกอบในทางเศรษฐศาสตร์ในการประเมินมูลค่าความเสียหายดังกล่าวไว้อย่างน่าสนใจโดยจัดแบ่งตามหลักการที่เป็นมาตรการในทางมูลค่าไว้ 3 ประการ คือ 1) ความพึงพอใจที่จะจ่าย 2) มูลค่าทดแทน และ 3) ต้นทุน (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2559)

แนวคิดด้านกฎหมาย และการกำหนดอัตราค่าตอบแทน ซึ่งได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายประเทศเวียดนาม โดยในประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่หลายฉบับ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบการชดเชย และความรับผิดชอบทางสิ่งแวดล้อม (The Comprehensive Environmental Response, and Liability Act : CERCLA) หรือเรียกชื่อสั้นๆ ว่า “Superfund” กฎหมายว่าด้วยภาวะมลพิษจากน้ำมัน (The Oil Pollution Act : OPA)

กฎหมายว่าด้วยน้ำสะอาด (The Clean Water Act) กฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด (The Clean Air Act) กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากร (The Resource Conservation and Recovery Act : RCRA) และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมวัตถุมีพิษ (Toxic Substances Control Act) และกฎหมายว่าด้วยนโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (The National Environmental Policy Act) เป็นต้น แต่ในงานฉบับนี้ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงกฎหมายที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อม (วินัย เรืองศรี, 2552) สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ว่าด้วยความรับผิดชอบการชดเชย และความรับผิดชอบทางสิ่งแวดล้อม ค.ศ. 1980 รัฐสภาสหรัฐประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบการชดเชย และความรับผิดชอบทางสิ่งแวดล้อม “The Comprehensive Environmental Response, Compensation and Liability Act : CERCLA” หรือ “Superfund Law” เพื่อต้องการแก้ไขปัญหามลภาวะจากวัตถุมีพิษ สารอันตรายหรือของเสียอันตรายซึ่งสะสมค้างอยู่ในพื้นที่แหล่งอุตสาหกรรมต่างๆทั่วสหรัฐอเมริกา อันเป็นผลพวงมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศในอดีตที่ผ่านมา ประกอบกับเกิดเหตุการณ์โศกนาฏกรรมทางสิ่งแวดล้อมขึ้นที่บริเวณชุมชน Love Canal ใกล้น้ำตกไนแอการา มลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งเคยใช้เป็นพื้นที่หลุมฝังกลบขยะชุมชนและสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรมมานาน ที่ดินผืนนี้ได้มีการซื้อขายเปลี่ยนมือเรื่อยมา ในปี ค.ศ. 1953 บริษัท Hooker Chemical ซื้อที่ดินเพื่อตั้งโรงงานแล้วขายให้แก่ทางการและได้พัฒนาจนกลายเป็นที่ตั้งหมู่บ้าน สำหรับหลักเกณฑ์การจัดเก็บค่าใช้จ่ายประโยชน์จากระบบนิเวศป่าไม้ ซึ่งการชำระเงินสำหรับบริการระบบนิเวศ (PES) นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประโยชน์กับป่าไม้และระบบนิเวศที่ให้ผลประโยชน์แก่สังคมมากกว่าที่เจ้าของที่ดินแต่ละรายเห็นและในบางกรณีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องอาจช่วยจ่ายเงิน เพื่อให้การใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องของระบบนิเวศป่าให้ “บริการ” ของระบบนิเวศรวมถึงระเบียบทางอุทกวิทยาการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ การจ่ายเงินสำหรับการบริการดังกล่าวอาจเป็นไปได้โดยสมัครใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาครัฐ (เช่นรัฐบาล) หรืออาจได้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลให้จ่ายให้กับเอกชน และมีกระบวนการของการชำระเงินสำหรับบริการระบบนิเวศ (PES) นั้นมีผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ 1) ผู้ซื้อ / ผู้รับประโยชน์ในการให้บริการระบบนิเวศ ได้แก่ นิติบุคคล ซึ่งเป็นบุคคล / บริษัท หรือรัฐบาลที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากระบบนิเวศและยินดี / สามารถจ่ายค่าบำรุงรักษาได้ 2) ผู้ขาย / ผู้ให้บริการระบบนิเวศ ได้แก่ บุคคลหรือชุมชนใด ๆ ที่มีการใช้

ที่ดินหรือการตัดสินใจอื่น ๆ อาจมีผลต่อการให้บริการระบบนิเวศ โดยจะได้รับการชำระเงินเพื่อดำเนินการหรือไม่ดำเนินการ (เช่นไม่ใช้สิทธิทางเศรษฐกิจบางอย่าง) กิจกรรมบางอย่างเพื่อรักษาบริการจัดการระบบนิเวศ การจ่ายเงินสามารถชดเชยรายได้ที่สูญหาย (การลดกำไรจากการเกษตร) หรือการใช้แรงงานและการลงทุน และ3) หน่วยงานสาธารณะ ได้แก่ ผู้มีอำนาจของรัฐ (มักเป็นนิติบุคคลในท้องถิ่น) อาจชำระเงินและเก็บค่าธรรมเนียมและภาษีบังคับเก็บค่าใช้จ่ายประโยชน์จากระบบนิเวศ โดยจะออกกฎหมายหรือคำสั่งของรัฐบาลหากมีการควบคุมหรือจ่ายโดยแหล่งสาธารณะ หากมีการเจรจาเกี่ยวกับการเก็บค่าใช้จ่ายประโยชน์จากระบบนิเวศระหว่างภาคเอกชนรัฐบาลมักทำหน้าที่เป็นนายหน้าหรือผู้อำนวยความสะดวก รวมไปถึงชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งได้แก่ทุกคนที่ได้รับประโยชน์จากการให้บริการระบบนิเวศ ซึ่งหมายถึง ประชากรที่มีขนาดใหญ่ซึ่งอาจได้รับประโยชน์จากการให้บริการระบบนิเวศ ในขณะเดียวกันอาจมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับประโยชน์หรือผู้ให้บริการด้วย

ส่วนด้านกฎหมายของประเทศเวียดนามถือได้ว่าเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการใช้นโยบายการจ่ายเพื่อตอบแทนคุณประโยชน์จากระบบนิเวศป่าไม้ (PFES) โดยมีกรอบทางกฎหมายในการระดมเงินทุนเพื่อตอบแทนและจัดสรรมูลค่าทางเศรษฐกิจอันเป็นคุณประโยชน์ที่ได้รับจากระบบนิเวศป่าไม้ ในพื้นที่นาร่อง 2 แห่ง (จังหวัดลามดงทางตอนใต้และจังหวัดซอนลา ทางตอนเหนือ) การใช้นโยบายนี้ได้สร้างความมั่นใจว่าการจัดการและดูแลรักษาพื้นที่ป่าไม้จะมีความต่อเนื่อง และขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชน ท้องถิ่นซึ่งมีส่วนสำคัญในฐานะเป็นผู้ทำกิจกรรมอนุรักษ์

การศึกษามาตรการการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้ของประเทศไทยนั้นถือเป็นเรื่องใหม่ และในปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงค่านิยม และความหมายของการจ่ายค่าตอบแทนการบริการระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services (PES)) ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอถึงความหมายของกลไกที่เกี่ยวข้อง และในบริบทของภาษาไทย Payment for Ecosystem Services (PES) มีหลายความหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายในการรับบริการจากระบบนิเวศ ค่าบริการระบบนิเวศ ค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศ ค่าแทนคุณระบบนิเวศ แต่ในหนังสือเล่มนี้ใช้คำว่า “ค่าแทนคุณระบบนิเวศ” เนื่องจากค่าแทนคุณระบบนิเวศยังเป็นแนวคิดใหม่สำหรับประเทศไทย ค่านิยมกำหนดขึ้นอาจตีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น European Environmental Agency ให้คำ

จำกัดความว่าค่าแทนคุณระบบนิเวศ คือ การจัดสรรเงินค่าตอบแทนให้กับชุมชนหรือผู้ที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นหลักประกัน ความยั่งยืนของการบริการของระบบนิเวศ เป็นต้น (ทรงธรรม สุขสว่าง, 2560) สำหรับการจ่ายค่าตอบแทนการบริการของระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services (PES)) เป็นรูปแบบหรือวิธีการเพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้เกิดความร่วมมือในการจัดการระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมโดยยึดหลักการที่ว่า “ผู้ใช้บริการหรือได้รับประโยชน์จากการบริการของระบบนิเวศ จะตอบแทนประโยชน์ที่ได้รับในรูปแบบต่างๆ ให้กับผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษา อนุรักษ์ จัดการและฟื้นฟูระบบนิเวศนั้นๆ เพื่อให้คงไว้ซึ่งการบริการของระบบนิเวศหรือประโยชน์จากระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยที่ผู้ดูแลระบบนิเวศนั้นควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการจ่ายค่าตอบแทนการบริการของระบบนิเวศ” (LEAF project) หรือเป็นกลไกสำหรับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนด้วยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ โดยการจัดสรรชดเชยหรือตอบแทนแก่ผู้ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นหลักประกันความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและประโยชน์ที่มนุษย์จะได้รับจากระบบนิเวศโดยรูปแบบการชดเชย หรือตอบแทนอาจจะอยู่ในรูปของตัวเงิน และสิ่งตอบแทนอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น การลดหย่อนภาษีหรือค่าธรรมเนียม ความมั่นคงในการถือครองที่ดิน หรือการแลกเปลี่ยนหรือการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ (สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2559)

มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

สุมาลี วงษ์วิฑิต. (2553) ได้กล่าวว่า กฎหมายละเมิดเป็นกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลไว้ ในบรรพ 2 ตั้งแต่มาตรา 420 - มาตรา 452 ความรับผิดเพื่อละเมิดซึ่งกฎหมายกำหนดไว้นั้นสามารถแบ่งหมวดหมู่เป็น 3 ประการด้วยกัน คือ 1) ความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการกระทำของตนเอง 2) ความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการกระทำของผู้อื่น และ 3) ความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากทรัพย์สินก่อให้เกิดความเสียหาย และเมื่อมีการละเมิดเกิดขึ้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่นแล้ว ผู้กระทำละเมิดหรือผู้ต้องรับผิดเพื่อละเมิดย่อมมีหนี้ที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยหนี้อันเกิดจากมูลละเมิดนี้ถือเป็นหนี้ตามกฎหมายที่เกิดเป็นหนี้ขึ้นทันทีที่มีการละเมิดผู้กระทำละเมิด

หรือผู้ต้องรับผิดชอบเพื่อละเมิดตกเป็นผู้ผิดนัดทันทีนับแต่วันที่มีการละเมิด ผู้เสียหายจึงมีสิทธิเรียกให้ผู้กระทำละเมิดหรือผู้ต้องรับผิดชอบเพื่อละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ทันทีนับแต่ละเมิด

จิต เศรษฐบุตร (2549) อธิบายว่า ความผิดโดยไม่จงใจทางละเมิดเป็นความประมาทซึ่งบุคคลที่มีความระมัดระวังและมีสภาพภายนอกเช่นเดียวกับผู้ก่อความเสียหายนั้นจะไม่กระทำขึ้น โดยสรุปแล้ว การกระทำโดยผิดกฎหมายนั้นมีความหมายว่า เป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยปราศจากอำนาจหรือเกินกว่าอำนาจที่มีอยู่ การละเมิดสิทธิของผู้อื่นย่อมเป็นการผิดกฎหมายอยู่ในตัวโดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติ จุดสำคัญจึงควาผู้อื่นนั้นมีสิทธิตามกฎหมาย การทำให้สิทธิของผู้อื่นเสียหายกระทบกระเทือนคือ การผิดกฎหมายโดยเหตุนี้หากผู้กระทำมีอำนาจที่จะกระทำได้ แม้จะเกิดความเสียหายต่อผู้หนึ่งผู้ใดก็ย่อมไม่เป็นละเมิดเพราะการกระทำโดยมีอำนาจย่อมทำให้การกระทำไม่เป็นผิดกฎหมาย

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนุรักษ์ป่าให้คงสภาพดั้งเดิม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาหาความรู้ทางธรรมชาติ สงวนรักษาไว้ให้เป็นป่าธรรมชาติที่สวยงาม เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและความรื่นรมย์ โดยห้ามมิให้กระทำการใดๆ ที่จะเป็นการทำลายสภาพของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งห้ามทำอันตรายต่อสัตว์ หรือนำสัตว์ออกไปจากเขตอุทยาน ตลอดจนกระทำการอื่นใดที่จะเป็นการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีบทบัญญัติเป็นที่เกี่ยวกับรายได้ของเขตอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา 23 ถ้าเห็นเป็นการสมควรให้ประชาชนชำระเงิน เนื่องในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ให้บริการหรือให้ความสะดวกต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติหรือให้บุคคลใดเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนสำหรับการที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการหรือพักอาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติอธิบดีมีอำนาจกำหนดอัตราและวงระเบียบเกี่ยวกับการเก็บค่าบริการ ค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนดังกล่าวได้ทั้งนี้โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2559 ซึ่งเดิมพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้มิให้ถูกบุกรุกและทำลายโดยให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดพื้นที่ป่าแห่งหนึ่งแห่งใดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติซึ่งต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตป่าที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติแนบท้ายกฎกระทรวงด้วยป่าที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติอาจเป็นพื้นที่ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรหรือไม่ก็ได้ ต่อมาได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 โดยมี

เจตนารมณ์ที่เห็นว่าพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งในปัจจุบันมีการทำลายหรือเป็นเหตุให้เกิดการทำลายหรือทำให้สูญหายหรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สมควรกำหนดมาตรการในการคุ้มครอง ป้องกัน และบำรุงรักษาไว้ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและกำหนดให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ ต่อส่วนรวม โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด เพื่อกำหนดมาตรการที่จำเป็นในการควบคุม ดูแล การส่งเสริมการปลูกป่า และการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ และกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อเสนอแนะมาตรการและแนวทางในการใช้ประโยชน์ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในกรณีที่ป่าสงวนแห่งชาติใดมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทำการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่า หรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรมได้ภายในระยะเวลาและตามเงื่อนไขที่กำหนดในหนังสืออนุญาต โดยเสียค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด แต่ในกรณีที่จะอนุญาตให้เกินหนึ่งพันไร่ต่อรายต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

มาตรการการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้

ในการจ่ายค่าตอบแทนต่อคุณค่าระบบนิเวศป่าไม้ มาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเวียดนาม ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการหรือเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การใช้ประโยชน์ในลักษณะนี้ถือเป็นการทำลายความสมดุลและลดทอนขีดความสามารถในการทำหน้าที่ของระบบนิเวศ จนหลายพื้นที่ไม่สามารถฟื้นฟูระบบให้กลับมาทำหน้าที่ได้เช่นเดิมส่งผลต่อความสูญเสียต่อสภาพแวดล้อมและสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก ดังนั้นเห็นได้ว่าประเทศไทยนั้นยังขาดมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนการบริการของระบบนิเวศป่าไม้ จึงส่งผลให้ยังไม่มีมีการดำเนินงานเรื่องค่าตอบแทน

การบริการระบบนิเวศป่าไม้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแม้ว่าประเด็นเรื่องดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) โดยปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และปรากฏอยู่ในเอกสารสภาพัฒนาฯ ข้อ (11) พัฒนาและส่งเสริมการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดการดูแลรักษาป่าไม้ และเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลาย ทางชีวภาพของระบบนิเวศป่าไม้ เช่น การใช้ระบบการจ่ายค่าตอบแทนบริการเชิงนิเวศ ให้กับประชาชนที่ดูแลรักษาป่าไม้หรือปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำกินจากพื้นที่เกษตรเป็นพื้นที่ป่า ในปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับแก้ไขให้เกิดความชัดเจนแต่อย่างใด จึงสมควรที่จะต้องพิจารณาแนวทางดังกล่าวนี้ให้เกิดเป็นรูปธรรมต่อไป

ปัจจุบันป่าไม้ถูกทำลายไปจำนวนมาก การทำลายป่าไม้นอกจากจะทำให้ปริมาณไม้ที่จะใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจลดลงโดยตรงแล้ว ยังเป็นผลที่ทำให้เกิดความสูญเสียต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอย่างมากอีกด้วย เป็นที่ทราบกันว่าป่าไม้ช่วยทำให้อากาศชุ่มชื้น เพราะป่าไม้จะช่วยเก็บน้ำไว้ได้ ทำให้เกิดต้นน้ำลำธารและกระแสน้ำไหลไปตามปกติ ช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดิน ช่วยทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ป่าไม้ยังช่วยทำให้เกิดพืชพันธุ์ไม้อื่นและสัตว์ป่า การจ่ายค่าตอบแทนบริการระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services หรือ PES) เป็นวิธีการหรือกลุ่มของวิธีการต่างๆ ที่วางอยู่บนหลักการ “ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย” ซึ่งจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ระบบนิเวศให้เกิดความยั่งยืน โดยให้ผู้ที่ได้รับบริการจากระบบนิเวศจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ทำหน้าที่อนุรักษ์ ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่ชุมชน กลไก PES จึงเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็ช่วยสนับสนุนชุมชนหรือเกษตรกรในชนบทให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเชื่อมโยงกับนักลงทุนจากภายนอก นอกจากนั้น PES ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเกิดผลระยะยาวต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตด้านต่างๆ สำหรับประเทศไทยจากการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ล่าสุด พบว่าพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยเหลือเพียง 102,120,417.98 ไร่ หรือร้อยละ 31.57 ของพื้นที่ประเทศไทยเท่านั้น ในการดูแลป่าไม้ของประเทศไทยถูกจัดสรรและแบ่งการดูแลไว้หลายประเภท เช่น ป่าอนุรักษ์ ซึ่งครอบคลุมทั้งอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนพฤษศาสตร์ และสวนรุกขชาติการดูแลรักษาป่าอนุรักษ์ดังกล่าวนี้จะมีเงินสนับสนุน 2 แหล่งหลัก คือ งบประมาณจากรัฐที่ต้องนำไปจ่ายเป็นค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ และรายได้นอกงบประมาณ เช่น รายได้จากการท่องเที่ยว และเงินช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นค่าดูแลรักษาพื้นที่ รวมถึงเครื่องมือ อุปกรณ์ อีกทั้งค่าบริหารจัดการนักท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าเงินสนับสนุน 2 แหล่งทั้งงบประมาณจากรัฐที่ต้องนำไปจ่ายเป็นค่าตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ และเงินรายได้นอกงบประมาณ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นไม่ปรากฏเกี่ยวกับรายได้ที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ส่วนของเอกชนหรือขององค์กรอื่นแต่อย่างใด

ในขณะที่ในทางปฏิบัติพบว่า ผลกระทบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ป่าแต่ขาดการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบย่อมส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การใช้ประโยชน์ในลักษณะนี้ถือเป็นการทำลายความสมดุลและลดทอนขีดความสามารถในการทำหน้าที่ของระบบนิเวศ จนหลายพื้นที่ไม่สามารถฟื้นฟูระบบให้กลับมาทำหน้าที่ได้เช่นเดิมส่งผลต่อความสูญเสียต่อสภาพแวดล้อมและสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก รวมไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อคนในชุมชนที่จะต้องได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร มาตรการการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้ของประเทศไทยนั้นถือเป็นเรื่องใหม่ และในปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม จึงจำเป็นจะต้องเข้าใจถึงคำนิยาม และความหมายของการจ่ายค่าตอบแทนการบริการระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services (PES)) ในบริบทของภาษาไทย Payment for Ecosystem Services (PES) มีความหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายในการรับบริการจากระบบนิเวศ ค่าบริการระบบนิเวศ ค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศ ค่าแทนคุณระบบนิเวศ แต่ในหนังสือเล่มนี้ใช้คำว่า “ค่าแทนคุณระบบนิเวศ” เนื่องจากค่าแทนคุณระบบนิเวศยังเป็นแนวคิดใหม่สำหรับประเทศไทย คำนิยามกำหนดขึ้นอาจตีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น European Environmental Agency ให้คำจำกัดความว่าค่าแทนคุณระบบนิเวศ คือ การจัดสรรเงินค่าตอบแทนให้กับชุมชนหรือผู้ที่ดูแล รักษา ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นหลักประกัน ความยั่งยืนของการบริการของระบบนิเวศ เป็นต้น

บทสรุป

จากปัญหาของประเทศไทยที่ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการหรือเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การใช้ประโยชน์ในลักษณะนี้ถือเป็นการทำลายความสมดุลและลดทอนขีดความสามารถในการทำหน้าที่ของระบบนิเวศ จนหลายพื้นที่ไม่สามารถฟื้นฟูระบบให้กลับมาทำหน้าที่ได้เช่นเดิมส่งผลต่อความสูญเสียต่อสภาพแวดล้อมและสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายการจัดเก็บรายได้การใช้ประโยชน์ของป่าไม้ในปัจจุบันนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง ประกอบกับปัญหาการใช้อำนาจขององค์กรมีความซ้ำซ้อน จึงส่งผลให้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาการจ่ายค่าตอบแทนการบริการระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services หรือ PES) เพื่อนำค่าตอบแทนดังกล่าวมาใช้ซ่อมแซม ฟื้นฟูความเสียหายของระบบนิเวศป่าไม้ และผู้ศึกษาได้เสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้ โดยได้มีการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้เป็นไปอย่างชัดเจน ควรดำเนินการดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการใช้มาตรการการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น และสามารถใช้ได้ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าไม้อย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรออกกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้

2. จากปัญหาความซ้ำซ้อนขององค์กรที่เข้ามาดูแลเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรจะกำหนดให้มีองค์กรผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ เพื่อจัดการดูแลมาตรการการจ่ายค่าตอบแทนการบริหารจัดการระบบนิเวศป่าไม้

3. ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ และกำหนดวัตถุประสงค์ตลอดจนกิจกรรมของกองทุนควรครอบคลุมการให้ความรู้และสร้างแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ ควรมีการจัดสรรงบประมาณจากรัฐเพื่อเป็นเงินตั้งต้นกองทุนเริ่มแรก

เอกสารอ้างอิง: References

- จุมพต สายสุนทร. (2559). *กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- Saisunthorn, J. (2016). *International Environment Laws*. Bangkok: Winyouchon.
- จิต เศรษฐบุตร. (2549). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Sathaboot, J. (2006). *The Explanation of Civil and Commercial Code and Infringement*. Bangkok: Thammasart University Publisher.
- _____. (2518). *หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (1975). *Core of Infringement in Civil Code*. Bangkok Metropolis Thammasart University Publisher,
- ทรงธรรม สุขสว่าง. (2560). *การแทนคุณระบบนิเวศ*. กรุงเทพมหานคร: โครงการเร่งเสริมความยั่งยืนของระบบการจัดการพื้นที่คุ้มครอง.
- Suksawang, S. (2017). *Repay the kiness of The Ecology*. Bangkok: Catalysing Sustainability for Thailand's Protected Area System.
- ปริญญารัตน์ เลี้ยงเจริญ. *ดูแลป่าอนุรักษ์ไทย จัดสรรการเงินการคลัง อย่างไรให้สมดุล*. ข้อมูลออนไลน์ <http://konkao.net/read.php?id=27263>
- Leangchareon, P. *How to Balance Anurak Thai Forest Care and Financial Management*. Online data <http://konkao.net/read.php?id=27263>
- สุมาลี วงษ์วิทิศ. (2553). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรได้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Wongvithit, S. (2010). Civil and Commercial Code about Violation, Management of Affairs without Mandate, and Windfall Bangkok Metropolis: Ramkhamheang University.

สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2559). *ชุดเรียนรู้โลกร้อน เรดด์พลัส และสิ่งแวดล้อมป่าไม้ ลำดับที่ 6 การจ่ายค่าตอบแทนการบริการของระบบนิเวศ: เรดด์พลัส*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation. (2016). *Global Warming Learning Set Red Plus and Natural Forest Volume 6 the Payment for Ecosystem Service: Red Plus*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand.

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2559). *กฎหมายว่าด้วยความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบทางแพ่ง การชดเชยเยียวยา และการระงับข้อพิพาท*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Sinthipong, U. (2016). *Laws about Environment Damaging, Civil Punishment, Replacement and Dispute Resolution*. Bangkok: Chulalongkorn University Publisher.

สำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). *การจ่ายค่าตอบแทนการ ให้บริการของระบบ นิเวศ Payment for Ecosystem Service: PES. เอกสารรายงานสรุปการประชุม The 3rd South-East Asia Workshop on Payment for Ecosystem Service (PES) - Investment in Natural Capital for Green Growth 12-15 มิถุนายน 2554 ณ เมืองบันดาอาเจห์ ประเทศอินโดนีเซีย*.

Agricultural Planning Department Natural Resource and Environment. *Payment for Ecosystem Service: PES. Minute of Meeting of The 3rd South-East Asia Workshop on Payment for Ecosystem Service (PES) - Investment in Natural Capital for Green Growth 12-15 June 2011 at Banda City, Aceh, Indonesia*.

344 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2562)

เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง Regional Workshop South East Asia on TEEB and Green Economy: From Theory into Practice. ระหว่างวันที่ 28-29 มิถุนายน 2554 ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. ใน [http://chm-thai.onep.go.th/chm/Meeting/2011/june 28-29/TEEB_GE.pdf](http://chm-thai.onep.go.th/chm/Meeting/2011/june%2028-29/TEEB_GE.pdf) (last visited May 2018).

Operational Meeting Document about Regional Workshop South East Asia on TEEB and Green Economy: From Theory into Practice. During 29-29 June 2011 at Hanoi City, Vietnam. In http://chmthai.onep.go.th/chm/Meeting/2011/june28-29/TEEB_GE.pdf (last visited May 2018).

Greiber, Thomas (Ed). (2009). *Payments for Ecosystem Services. Legal and Institutional Frameworks*. IUCN, Gland, Switzerland.

Wonder, S. (2005). Payments for Environmental Services; Some nuts and bolts. Occasional paper. Indonesia: CIFOR.

